

مفاهیم و رویکردها (۱)

عباس کاظمی

قائم مقام دبیر کل سازمان معلمان ایران
پس از شکل‌گیری جنبش اجتماعی معروف به جنبش مهسا تحلیل‌گران و صاحب‌نظران در مقالات و مصاحبه‌های خود از مفاهیم و رویکردهایی مرتبط با جنبش‌ها و تغییر و تحولات اجتماعی مانند: جنبش اجتماعی، اصلاحات، تحول خواهی، گذار دمکراتیک، انقلاب، انقلاب و... استفاده کردند که ممکنه برخی به این مفاهیم کمتر برخورد کرده و یا تعریف روشنی از آن نداشته باشند، برای شناخت بیشتر این مفاهیم و رویکردها، به تعریف آنان از نگاه اندیشمندان می‌پردازیم، نظریه پردازان با مطالعه ده‌ها و یا صد‌ها نمونه و یافتن ویژگی‌های تکرار شونده و برجسته به تعریف علمی از آنان پرداخته‌اند، سعی می‌شود در این نوشتار براساس نگاه صاحب‌نظران به تعریف مواردی بپردازیم.

تا درکی علمی و مشترک و منسجم از مفاهیم و رویکردها برای جریان‌های فکری و سیاسی شکل بگیرد.

جنبش‌های اجتماعی و ویژگی آنان:

در سال ۱۸۵۰ توسط لورنزا شتاین برای اولین بار اصطلاح جنبش‌های اجتماعی در مباحث و محافل دانشگاهی مطرح شد، سپس مارکس، دورکهایم و وبر هم نخستین کسانی بودند که ساختاری نظام مند برای جنبش‌های اجتماعی ترسیم کردند. چارلز تیلی از جمله اندیشمندانی است که ویژگی‌های جنبش‌های اجتماعی اینگونه بر می‌شمرد. وی می‌گوید جنبش‌های اجتماعی دارای سه وجه مشخص هستند:

۱- تلاش‌های گسترده و منسجم و مستمری برای طرح مطالباتی مشخص اجتماعی دارند. وی این سطح از حرکت را به تنهایی، کمپین و یا پویش می‌نامند.

۲- از انواع کنش‌های سیاسی متناسب با مقدرات مانند تظاهرات خیابانی، اعتصاب، تحریم، تجمع، تحصن، طومار نویسی، صدور بیانیه، انتشار اعلامیه و جزوه، نافرمانی مدنی، تحریم، مناظره و... استفاده می‌کنند.

۳- چهار اصل برای نشان دادن وفاق اجتماعی دارند:

الف) شایستگی؛ از منزلت اجتماعی شخصیت‌ها و گروه‌های معتبر، مانند، نویسندگان، اساتید دانشگاه، معلمان، هنرمندان، ورزشکاران، مادران و... برخوردارند. یعنی مورد حمایت افراد شایسته و الگوهای اجتماعی هستند

ب) وحدت؛ یعنی با هم صدایی، هم خوانیو یگانگی در نشانه ها مانند پرچم ها ،سرود ها ،مچ بندها ،رنگ ها ،لباس ها ،شعارها و هشتک ها، هویت جنبش را نشان می دهند.

ج) تعداد ؛ کثرت همراهان و پر شمار بودن اعضا و حامیان جنبش از دیگر ویژگی هاست

د) تعهد؛ رفیق روز های سخت بودن، از خود گذشتگی و مقاومت در مقابل سرکوب و صرف وقت و مشارکت مالی و پذیرش داوطلبانه مسئولیت. اندرو هیوود نیز ویژگی های جنبش های در قرن ۲۱ اینگونه یافته است:

۱- جوانان سهم بسیار بارز در شکل گیری و گسترش جنبش ها دارند
۲- درسمت گیری های مطالباتی، مطالباتی در مورد «کیفیت زندگی» بر دیگر مطالبات تقدم دارند

۳- مطالبه محوری مشترک دارند

۴- تصمیم گیری ها مشارکتی هستند و تمرکز زدایی دارند.
اریکا چنووت نیز از اندیشمندانی است که ویژگی های جنبش های معاصر را اینگونه ترسیم می کند:

۱- جنبش های اجتماعی معاصر در مقایسه با جنبش های گذشته کوچک ترند

۲- غالباً کنش های سیاسی بدون خشونت و تظاهرات خیابانی را ترجیح می دهند

۳- فاقد رهبری هستند و ساختار متمرکز ندارند

۴- به لحاظ تشکیلاتی سازمان نیافته تر از جنبش های گذشته و مشابه هستند.

از جمعیت ویژگی های بیان شده توسط صاحب نظران بر اثر پژوهش های علمی موارد متعدد ، می توان ساختار مشخصی از جنبش های اجتماعی را شناخت.

اختصاصی سایت سخن معلم